

2006 йил 31 августдан
чоп этила бошлаган

Ижтимоий-сиёсий газета

ТУЯГА МИНИБ УЗОҚНИ КЎЗЛА

- Қани, набирам, кундалигингни берчи, ўқишларингни бир текшириб кўрай, — деб бобо еттинчи синфда ўқийдиган набирасига юзланди.
- Мана, кундалик олдингидақа эмас, телефонда электрон шаклда кўринади.
- Ие, бу ерда 8, 9, 10 деган рақамлар бор-ку. Булар бизнинг даврдаги “5” га тўғри келадими, ўзинг тушунтирчи.
- Биздаги баҳолар балл тизимида қўйилади.
- Набира ҳар қанча тушунтирмасин, бобоси баҳолаш тизимини англай олмади.
- Майли, яхши ўқиётган бўлсанг, дуруст, — бобо ўз ёшлик даврини эслаб:
- Бизнинг давримизда бошқача эди, — деб қўйди.

Давр руҳи

Кейинги пайтларда кўп ҳолларда ёши улуғ инсонлар “Бизнинг давримизда бошқача эди” деган сўзни ишлатишяпти. Интернетда блогерлар 40-45 йил олдинги воқеаларни кўрсатишяпти, бунини ўша йиллар гувоҳи бўлганлар қизиқиб томоша қилишяпти. Шўро давридаги партия съездлари, алвон байроқларга бурканган байрам намойишларини соатлаб кўришдан эринишма-япти. Ҳатто “Время” дастури якунида бериладиган “Об-ҳаво маълумоти” эълон қилинаётганда янграган мусиқа садолари баъзиларни ўзига мафтун қилипти, ана шу тасвирлар остида берил-лаётган шарҳларни ўқисангиз: “Қандай ажойиб замонлар эди-я”, “Ўша кунлари қандай бахтли бўлган эканмиз”, “Бу намойишларни раҳматли отам билан биргаликда кўргандик”.

Қизик, яна 30-40 йил ўтгандан кейин ҳозирги байрам тантаналаримиз ҳақидаги лавҳаларни қандай қабул қилишаркан?!

Турғунлик деб ном олган даврда пайдо бўлган бир латифани эслайлик.

Чорраҳада машинани тўхтатган ДАН ходими ҳайдовчига “Қани, “ух” денгчи” деса, шофёрнинг оғзидан гўшт ҳиди келибди. Автоинспектор: “Ҳой, гўштни қаердан олдингиз?” деб сўрармиш.

Қани, айтингчи, илгари ҳар биримиз рўзғор-га икки кило гўштни қаердан топар эканман, деб бошимиз қотгани рост-ку. Маҳсулот тақчил замонда кекса отахон-онахонлар ҳам карточка орқали эҳтиёж бўлмаса-да, тамаки маҳсулотлари, спиртли ичимликлар сотиб олганини эслайсизми?

Эҳ-хе, мустабид даврни қўмсаётган юртдошларимиз истиқлолга эришганимиздан кейинги хурлик ва эркинлик берган имко-

ниятларни унутишдими? Дала ишларига аҳолини тотал сафарбар қилиш, мактаблар эшигига ойлаб қулф осиб наҳотки хотирангиздан кўтарилган бўлса? Ҳозир ҳам умум-халқ байрамлари нишонланяпти. Наврўз ва Мустақиллик шодиёналари бутун халқимиз қувончига қувонч қўшмоқда. Ўзбекистон байрамларига хориждан келаётган сайёҳлар ҳавас қилишяпти.

Нафақат Тошкент, ҳатто вилоятлар ва туманлардаги қурилишларга назар солинг. Бир йилда қад ростлаган иншоотлар илгари неча ўн йилликларда пайдо бўларди. Вақт ўтиб келган одам адашиб қоляпти. Бугунги кунларнинг чинакам янги қиё-фасини кўрмоқчи бўлган юртдошимизга Тошкент-сити мажмуасини сайр этишни тавсия қилган бўлардик. Осмонўпар би-ноларнинг тепасига қараган одамнинг дўп-писи бошидан тушиб кетади. Гўё ўзга дунёга келиб қолгандек бўласиз. Бу дунёнинг номи — Янги Ўзбекистон.

Бугунги одамлар 30-40 йил олдинги одамлар эмас, деймиз. Бу гап замирида ҳам ижобий ўз-гаришлар ётади. Бугунги кунда ҳар қандай неъматни етиштириш қайси меҳнат эвазига пайдо бўлишини онгу тафаккурида ҳис қиладиган инсонлар яшашади. Давлат деганда алоҳида субъект эмас, балки халқнинг ўзи тушунилишини англаб етади.

(Давоми 2-саҳифада)

Ифтихор

ҲИММАТ ЗАМИРИДАГИ ҲИКМАТ

Янги Ўзбекистоннинг руҳи ва шукуҳи ҳақида гап кетганда, инсон қадри ва эътибор тушунчалари муқаддаслик касб этади. Аҳли донишлардан бири: «Эътиборга эътибор нечун?» деб сўраганларида иккинчи бирлари: «Эътиборсиз қолганим учун» деб жавоб берган экан.

Дарҳақиқат, эътибор — эҳтиромга эшик, эъзозга бешиқдир. Давлатимиз раҳбари раҳна-молигида олиб борилаётган сиёсат ва ислохотларнинг бош манбаи ҳам инсон манфаатларига эътибор ва халқни рози қилиш ҳамда уни бахтли кўриш билан чамбарчас боғлиқ.

Айниқса, ижтимоий ҳаётда хотин-қизларнинг ролини ошириш борасидаги саъй-ҳаракатлари таҳсинга лойиқ. Кейинги йилларда гендер тенглиги борасида мамлакатимизда барча жабҳаларда

хотин-қизларнинг фаоллигини ошириш, уларнинг таълим ва касбий кўникмалар олиши ҳамда бандлигини таъминлашга кўмаклашиш, тадбиркорлик ва бошқа ташаббусларини қўллаб-қувватлаш, бир сўз билан айтганда, аёлнинг чинакам бахтли яшashi, интеллектуал ва маънавий юксалиши, касбий, оилавий ва жамият ҳаётидаги мажбуриятларини ҳамоҳанг тарзда бажариш йўлида кенг қамровли давлат сиёсатининг амалга оширилаётгани аҳамиятлидир.

(Давоми 8-саҳифада)

Эзгу мақсад йўлидаги “ҚАЛҚОН”

Ёшларнинг ҳаётда ўз йўллари-ни топиши осон эмас. Самимий, яхши ниятли одамларга дуч келган ўсмир яхшиларга ёндошиб, тўғри йўл танлайди.

Ёмон ниятли, бузғунчи ғояларга эга бўлганлар эса ёшларни ўзларининг ботқоқликларига етаклайдилар. Шунинг учун фарзандини мактабга, лицей ёки олий ўқув юртига жўнатаётган ота-оналар “Эҳтиёт бўл. Ёмон болаларга қўшилма!” дея бежизга такрор ва такрор таъкид-ламайди. Чунки, инсоннинг қандай натижаларга эришиши, кўп ҳолларда, унинг атрофидагиларга боғлиқ. “Ёшлик – бебошлик” деганларидек, айниқса, талабалик даврида юрти-мизнинг турли ҳудудларидан пой-тахт ёки вилоят марказларида ўқи-ётган турфа феъл-атворли ёшлар ҳали бир-бирларини танимайдилар.

(Давоми 6-саҳифада)

ТУЯГА МИНИБ УЗОҚНИ КЎЗЛА

(Боши 1-саҳифада)

Дўппини ерга қўйиб ўйласак, истиқлолга эришганимиздан кейин кўп нарса инсон ва унинг манфаати фойдасига ўзгаргани аён бўлади. Ҳамма шаҳар ва туманларда Президент қабулхоналари ишлаб турибди. Кимда қандай таклиф бўлса, албатта, ҳисобга олинади, чора кўриш учун ечимга келинади. Булардан ташқари, жойларда республика ишчи гуруҳлари фаолият юритмоқда. Бу борада очиклик, шаффоқлик асосий мезон қилиб белгиланган.

Президентимиз иқтисодий ислохотларнинг жойларда бориши билан танишиш мақсадида вилоятларга ташриф буюриши ҳар биримиз учун катта тажриба мактабидир. Шундай ташрифлар тафсилотига бағишланган махсус кўрсатувларни алоҳида эътибор ва қизиқиш билан кузатиш кўпчиликка наф келтиради.

Бугунги давримиз аввалги пайтдагидан қандай фарқ қилинишини муайян жиҳатдан Президент ташрифлари мисолида англаб етсак бўлади. Биринчидан, агар давлатимиз раҳбари бирор вилоятга ташриф буюрадиган бўлса, ўша вилоят аҳолиси ўз меҳнатлари Юртбоши томонидан қандай баҳоланишига қизиқади ва вилоят мамлакат миқёсида қандай мавқега эга бўлганини ҳис қилишга интилади. Иккинчидан, Президент муайян ҳудудга бориб, амалга оширилаётган ислохотларга баҳо берса, ундан юртимизнинг бошқа вилоятлардаги мутахассислар ва мутасаддилар ўзлари учун ҳам хулоса чиқарадилар. Эътиборлиси, давлат раҳбари ҳар бир минтақанинг ўзига хос муаммоларини яхши билади. Бундай ташрифларда илгари кузатилмаган ҳолатларнинг гувоҳи бўлишимиз мумкин.

Биргина Сурхондарё вилоятига қилинган сафарда аҳолининг асрий орзуси — ичимлик суви келтирилиши катта воқеа бўлди. Сув — ҳаёт манбаи. Чекка қишлоқларда яшаётган аҳоли хонадонларига сув келтирилиши — бениҳоя савобли юмушдир. Бундан баҳраманд бўлган одамларнинг хурсандчилигини кўрсангиз эди. Ўтган даврнинг айрим жиҳатларини кўмсаб юрган зотлар бу ўзгаришларни ҳам тан олмасмикан?! Энди айтинг, шундай ўзгаришлар илгари бўлганми? Қишлоқларда эзгу ишларга шуқрона айтиб юрган отахон ва онахонлардан “Пенсиянгизни вақтида оляпсизми?” деб сўраб кўринг. Улар ҳамма ишлар роҳат-фароғат учун

йўлга қўйилганлигини айтишади. Ҳа, пенсия дея талашиб-тортишган, ойлар мобайнида сарсон бўлган дамлар ортда қолди. Ойнинг илк кунларида ортича шовқин-суронсиз пенсиямизни оляпсиз дейишади.

— Илгари пенсия пулини олишга юрагимиз безиллаб борардик, — дейди Жарқўрғон туманидаги “Полвонлар юрти” маҳалла фуқаролар йиғини фаоли Бердимурод Доениев. — Қачон пул келиши номаълум, келган тақдирда ҳам тўполон бўларди. Ҳозир ҳамма ишлар жойида, белгиланган вақтда кўлимизга оляпсиз.

Пенсия олувчи фуқаролар орасида бир тоифаси борки, улар ҳам пенсияни, ҳам ишлаб турган корхонасидан маошни 100 фоиз олишмоқда. Илгари пенсиядан ташқари озгина даромад қилсангиз, тенг ярмига қирқиларди. Куч-қувват иқтидор бор экан, нега ишни давом эттирмаслик керак? Улар кенг камровли ислохотларга ҳисса қўшиш мақсадида ўз куч-ғайратларини зўр иштиёқ билан сарфлашмоқда.

ши учун жамоатчилик назоратини ишга солишади. Бу борадаги шаффоқлик, ошқоралик қанчалик самара беришини кўряпмиз.

Статистик маълумотларга, рейтинг кўрсаткичларга назар ташланг. Кейинги 6-7 йилда ҳар жабҳада ўсиш, ривожланиш намоеён. Нафақат ўзимизда, дунё мамлакатлари билан қиёсланганда ҳам ижобий силжиш кўзга ташланмоқда. Шу тарзда олға бораверсак, жаҳон кўз олдида учинчи уйғониш аломатлари Ўзбекистон шаънига нисбат берилиши аниқ бўлиши табиий.

Ўзбекистонимизга туташ мамлакатлар билан кириш-чиқиш алоқалари кейинги йилларда эришган энг катта ютуғимиздир. Чегарадаги мутасаддилар ўтувчи ё қайтувчи фуқароларимиз билан шу қадар ажойиб муомалада бўлишяптики, беихтиёр “раҳмате” деб юборасиз. Илгариги шафқатсиз муносабатдан асар ҳам йўқ. Тожикистонга борасизми, Қозғистонгами — қайси ўлкага борманг, ўзлари таниган инсонларга салом йўллашади. Ҳақиқий қардошларча муносабат шундай бўлибди.

Стратегия нима? Халқимизда туяга миниб

«узоқни кўзла, деган нақл бор. Биз ҳам яна етти-саккиз йилга қолмасдан дунёдаги ўртача кўрсаткичга эришган давлатлар даражасига чиқишимиз, ялпи ички маҳсулотни ўн баробар кўпайтиришимиз керак. Ана шу ниятни ҳаммамиз дилимизга тугишимиз, шунга ҳамоҳанг ҳаракат қилишимиз керак.»

Пластик карточкалардан фойдаланиш, ундан нақд пулни ечиб олиш муаммоси йўқолганидан хабарингиз бор. Илгари пластик карта оилаларнинг бошига битган бало эди. Яширишнинг ҳожати йўқ, баъзан 30-40 фоизни уриб қолиб нақдлаштириб берадиган фирибгарларнинг бозори чаққон эди. Энди айрим пенсионерларнинг ўзи ариза ёзипти: “Менинг пенсиямни нақд пул ўрнига пластик карточкага ўтказиб берсангиз” деб.

Эҳтимол, кимлардир бу майда масала, шунга ҳам айтиб ўтирибсизми, дейиши мумкин. Лекин инсоннинг кундалик ҳаёти билан боғлиқ масала ҳеч қачон майда ҳисобланмайди.

Таълим тизимини олиб кўрайлик, ёз келиши билан бутун мамлакатнинг кўзи навқирон авлоднинг тест синовлари қандай ўтказилаётганига қаратилади. Ота-оналар, бутун жамият тест ҳалол ва адолатли ўти-

Ўзимиздаги ўзгаришлар ҳақида сўз кетганда Сергели ва Қўйлик йўналишларида бунёд этилган ерусти метросини тилга олмай бўлмайди. Агар Сергелидан Бўз бозоригача илгари таксига ўтирсангиз, нақд 50 минг сўмлик масофа бўларди. Ҳозир, ишонасизми, поезддан поездга ўтмай, бир йўналишда атиги икки минг сўм билан етиб келасиз. Бу мўъжиза эмас, фантастиканинг ўзи! Одамларнинг хурсандлигини, давлатимизга раҳмат, Президентимиз омон бўлсин, деганларини айтмайсизми? Очиғи, биз, журналистлар ҳали ерусти метроси қандай қулайликлар тақдим этгани ҳақида халқимизга тўлиқ етказганимиз йўқ. Ҳамон ўтмишни кўмсаб юрганлар айтсин, илгари шундай ўзгаришлар бўлганми?

Ҳозирча бу ислохотлар кенг камровли янгиланишларнинг бошланиши. Агар шу маромда ке-

таверсак, ҳамма ёппасига олқишлайдиган кунларга эришамиз. Жами ҳаракатларнинг ҳаммаси халқимизнинг фаровон ҳаёти учун йўналтириляпти. Эл-юрт розилиги ҳаётимизнинг асосий мезонига айланмоқда. Шунинг учун туну кун олға қадам ташлаш, келажакнинг ёруғ кунларини кўзлаш турмуш тарзимизга айлансин.

Одамнинг табиати қизиқ экан. Яратилган имкониятлардан бемалол фойдаланадию бу қулайлик ўз-ўзидан бўлиши керак, деб ўйлайди. Янгиланган Конституция-мизнинг ҳар бир сатрида “Аввало, инсон манфаати” деган ғоя қизил ип бўлиб ўтган. Агар томонлар ўртасида муаммо туғилса, биринчи навбатда инсон фойдасига ҳал қилиниши белгиланган.

Муайян ҳолатга баҳо беришга фикр билдирувчининг қандай нуқтадан туриб талқин қилиши муҳим. Дилда яхшилик бўлса, баҳо ҳам ижобий бўлади. Аксинча маромидаги ҳолатга негатив қарасангиз, ноҳолис хулоса келиб чиқаверади. Бугунги кунда ҳар қандай амалиётга битта мезон орқали баҳо бериляпти. БМТнинг Барқарор ривожланиш мақсадлари дастури ишларимизни адолатли баҳолашда яхши мезон вазифасини бажаряпти. Буни қарангки, кўплаб тадқиқотчиларимиз “Ўзбекистон — 2030” стратегияси БРМ дастурига уйғун келатганини тасдиқлашяпти. Худди шундай ёндашув Ўзбекистон ҳозирги мураккаб замонда тўғри йўлдан кетаётганидан далолатдир.

Стратегия нима? Халқимизда туяга миниб узоқни кўзла, деган нақл бор. Биз ҳам яна етти-саккиз йилга қолмасдан дунёдаги ўртача кўрсаткичга эришган давлатлар даражасига чиқишимиз, ялпи ички маҳсулотни ўн баробар кўпайтиришимиз керак. Ана шу ниятни ҳаммамиз дилимизга тугишимиз, шунга ҳамоҳанг ҳаракат қилишимиз керак.

Шухрат ЖАББОРОВ,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган журналист.

Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, табиатдан оқилона фойдаланиш, экологик муаммоларни ҳал этиш, уларнинг салбий оқибатларини бартараф қилиш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири бўлиб, ушбу соҳада туб ислохотлар амалга оширилмоқда.

Бинобарин, биринчи марта умумхалқ референдуми асосида қабул қилинган янги таҳрирдаги Конституциямизда фуқароларнинг қулай экологик муҳитда яшаши, табиий ресурсларга, улардан оқилона фойдаланишга бўлган ҳуқуқи мустаҳкамланди. Шунингдек, сўнгги беш йилда соҳага оид 20 дан ортиқ қонунлар ва халқаро ҳужжатлар қабул қилинди. Экологиянинг ҳар бир йўналиши бўйича давлат дастурлари, стратегиялар ишлаб чиқилди.

Албатта, буларнинг барчаси мамлакатда экологик барқарорликни таъминлашда муҳим дастуриламал бўлмоқда.

Шу билан бирга, жамоатчилик томонидан кенг муҳокама қилинган “Ўзбекистон — 2030” стратегиясини “Ёшлар ва бизнесни қўллаб-қувватлаш йили”да амалга оширишга оид давлат дастури лойиҳасида ҳам ушбу йўналиш доирасида бир қатор мақсадлар назарда тутилгани соҳага давлат томонидан алоҳида эътибор қаратилаётганидан далолатдир.

Дарҳақиқат, иқлим ўзгариши, сув ресурсларининг тақчиллиги, чўлланиш, биологик хилма-хилликнинг қисқариши каби экологик муаммолар кучаяётгани эртанги тараққиётга жиддий раҳна солмоқда. Шу боис, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, табиатдан оқилона фойдаланиш, экологик муаммоларни ҳал этиш ҳар қачонгидан ҳам долзарб вазифага айланди.

Шу ўринда, сўнгги йилларда экология ва атроф муҳитни муҳофаза қилиш соҳасида амалга оширилган ислохотлар юзасидан эришилган натижалар бўйича айрим рақамларга тўхталиб ўтсак.

Ҳозирги кунда Оролбўйи ҳудудида махсус резолюцияда белгиланган вазифаларнинг ижросини таъминлаш бўйича давлатимиз раҳбарининг тегишли қарори билан тасдиқланган “Йўл харитаси”га мувофиқ, 71 банддан иборат чора-тадбирлар ҳамда 65 та устувор инновацион лойиҳалар амалга оширилмоқда. Шунингдек, Юртбошимиз ташаббуси билан Орол денгизи фожеаси оқибатларини юмшатиш, Оролнинг қуриган тубида ўрмонлаштириш ишларини амалга ошириш, ҳудуд аҳолиси фаровонлигини юксалтириш бўйича улкан ишлар рўёбга чиқарилмоқда.

Биргина мисол, сўнгги беш йил давомида Оролнинг қуриган тубида қарийб 2 млн. гектар майдонга саксовул, черкес, шўрга ва курғоқчиликка чидамли ўсимлик уруғлари сепилди ва кўчатлари экилди. Ушбу ҳудудларда чўл ўсимликларидан “яшил қопламалар” барпо этиш ишлари олиб бориляпти. Бу, ўз навбатида, Орол денгизининг суви қуриган тубидан кўтарилаётган кум, туз ва чанг заррачаларининг салбий

билан биргаликда умумий қуввати икки минг тўрт юз мегаватт бўлган олтига йирик қуёш ҳамда шамол станцияларини тармоққа улаш ишларига старт бергани ушбу йўналишдаги ислохотларнинг амалий ифодаси бўлди, десак асло янглишмаймиз.

Бугунги кунда атмосфера ҳавоси ифлосланишининг олдини олишда экологик тоза транспорт воситалари миқдорини ошириш, ёқилғи

лойиҳаси доирасида кейинги беш йилда 1 млрд. дарахт ва бута кўчатларини экилиши ҳам шаҳарларимизга, маҳаллаларимизга фойда бағишловчи яшилликка бурканган янги яшил ҳудудлар барпо этилиши билан бирга, юртимиз иқлимини мўътадил сақлашга, пировардида она табиатимизни асраш, аҳоли саломатлигини яхшилашга хизмат қилиши, шубҳасиз.

Ҳар қачонгидан ҳам долзарб ВАЗИФА

таъсирини камайтириш, глобал иқлим ўзгаришлари ва Орол денгизи қуришининг қишлоқ хўжалиги ривожланиши ҳамда аҳолининг ҳаёти ва фаолиятига салбий таъсирини янада юмшатиш имконини беради.

Минтақадаги яна бир экологик муаммо — сув ресурслари тақчиллигининг олдини олиш борасида ҳам мамлакатимизда аниқ чора-тадбирлар кўрилмоқда. Биргина 2023 йилда 413,1 минг гектар майдонда сув тежовчи технологиялар жорий қилинган.

Шунингдек, мамлакатимиз аҳолисини тоза ичимлик суви билан таъминлаш давлат сиёсати даражасига олиб чиқилиши натижасида сўнгги олти йилда ичимлик суви соҳасига Давлат бюджетидан 14 триллион 500 миллиард сўм ажратилган, 31 минг километр ичимлик суви ва оқова тармоқлари ўтказилган, 1200 та сув иншоотида қурилиш-таъмирлаш бўлган, 6,5 миллион аҳоли яшайдиган хонадонларга илк бор тоза ичимлик суви кириб борган.

Экологик муаммоларнинг ечимларидан бири ҳисобланган “яшил иқтисодиёт”га ўтиш бўйича мамлакатимизда муҳим қадамлар ташланди. Яъни “Қайта тикланувчи энергия манбаларидан фойдаланиш тўғрисида”ги Қонун қабул қилинди, 2019 — 2030 йиллар даврида Ўзбекистон Республикасининг “яшил” иқтисодиётга ўтиш стратегияси тасдиқланди.

2023 йил 27 декабрь куни давлатимиз раҳбари хорижлик ҳамкорлар

сифатини халқаро стандартларга мослаштириш муҳим аҳамиятга эга. Бу борада ҳам мамлакатимизда бир қатор ишлар рўёбга чиқарилмоқда. Хусусан, яқинда Тошкент шаҳрида электробусларнинг ҳаракати йўлга қўйилгани ҳам бунга яққол мисол бўлади. Сўнгги беш йилда атроф муҳит мониторинги ҳамда соҳада парламент ва жамоатчилик назорати институтининг натижадорлиги сабабли атмосферага ташланаётган ташланмалар миқдори 11 фоизга камайган. Бироқ бу борада бажарилиши лозим бўлган ишлар ҳали талайгина эканлигини ҳаётнинг ўзи кўрсатиб турибди.

Бинобарин, шу йил 29 январь куни давлатимиз раҳбари раислигида ўтказилган видеоселектор йиғилишида ҳам экология соҳасидаги устувор вазифалар муҳокама қилиниб, мавжуд экологик муаммолар ва уларни бартараф этиш юзасидан аниқ ечимлар бўйича мутасадди органларга топшириқлар берилди. Хусусан, пойтахт атмосфера ҳавоси мусаффолигини таъминлаш, шаҳарда тирбандликни камайтириш, жамоат транспорти жозибадорлигини ошириш, экологик тоза транспорт турларидан фойдаланишни рағбатлантириш, ёқилғи сифатига эътибор қаратиш, “яшил боғ” ва “яшил белбоғ”лар яратиш, дренаж тизимини модернизациялаш бўйича аниқ вазифалар белгиланлигини алоҳида таъкидлаш лозим.

Ҳозирги вақтда мамлакатимизда кенг кўламда амалга оширилаётган “Яшил макон” умуммиллий

Қолаверса, мамлакатимизда аҳоли пунктларининг санитария ҳолатини яхшилашда бозор механизмига асосланган мутлоқ янги тизим жорий этилгани натижасида санитар тозалаш хизмати билан қамраб олиш кўрсаткичи 95 фоизни, чиқиндиларни қайта ишлаш қарийб 40 фоизга етказилгани эътиборга молик.

Яна бир муҳим жиҳат, шу кунларда мамлакатимизда илк бор ўтказилаётган БМТнинг Ёввойи ҳайвонларнинг кўчиб юрувчи турларини сақлаб қолишга доир конвенцияси Томонлар конференциясининг 14-йиғилишида бир қатор муҳим ҳужжатлар қабул қилинаётганини эътироф этиш керак. Мазкур ҳужжатларнинг амалиётга татбиқ этилиши биохилма-хилликни сақлаш бўйича халқаро ҳамкорликни янада кенгайтириш ва унинг самарадорлигини оширишда муҳим аҳамият касб этади.

Мухтасар айтганда, соҳада экологик инновацияларни жорий этиш, экологик тоза, энергия самарадор ресурстежамкор лойиҳаларни рўёбга чиқариш нафақат мамлакатимиз, балки бутун дунёда глобал тусдаги экологик муаммоларни бартараф этиш, экологик хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш, иқлим ўзгаришларининг олдини олиш ва унга мослашиш имконини беради.

Хайрулло ҒАФФОРОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари,
Экологик партия фракцияси раҳбари

Қизлар айрим тадбирларни келинчаклар либосларини кийган ҳолда ўтказишяпти. Нега? Мактаб формасида тадбир ўтказиб бўлмайми?

Журналист Дилрабо Камолованинг “Жамият”да чоп этилган “Қизлар келинларнинг кийимини кийиши шартми?” мақоласида муҳокамага қўйилган муаммода асосан шу саволга жавоб изланади.

ТАБИЙЛИК, ҲАҚИҚИЙГА ЯҚИНЛИК

Бўлади! Нега энди бўлмас экан? Юқоридан бир оғиз гап, шу бўйича тегишли топшириқ берилиши кифоя. Аммо масаланинг бошқа томонлари ҳам борлигига эътибор қаратилишини истардим.

Мактаб таълим-тарбиясида кенг ўрин тутадиган турли туман кўрик танловлари анжуману тадбирларда асосий ҳал қилувчи куч қизлар ҳисобланади. Бошқача айтганда, мактаб ҳаётининг жонли ва қизиқарли бўлишида доимо ташаббускору энг фаол ўқувчилар қизлардир. Ўғил болалар, катгароқ бўлганда эса уларнинг “режиссёрлик” шатагида эргашиб, бу тадбирларда иккинчи ёки учинчи даражадаги ролларнигина бажарадилар, холос.

Лекин бу фақат қизларгина ўз ролини ҳақиқий ижро этишга интилади, деганимиз эмас. Яқинда қўшни қишлоқ мактабидаги икки нафар буюк аждодларимиз таваллудларига бағишланган тадбирда иштирок этдим. Ургут туманининг Камонгарон қишлоғида жойлашган 49-мактаб ўқувчилари Алишер Навоий ва Заҳириддин Муҳаммад Бобур сингари муҳтарам зотларимизга эҳтиром кўрсатишда сидқидилдан тайёргарлик кўришган экан. Саҳна кўринишларида ўқилган шеърлар ва монологлар, иштирокчиларнинг ўз халқимизгагина хос бўлган қадимий ва навқирон миллий либослари!..

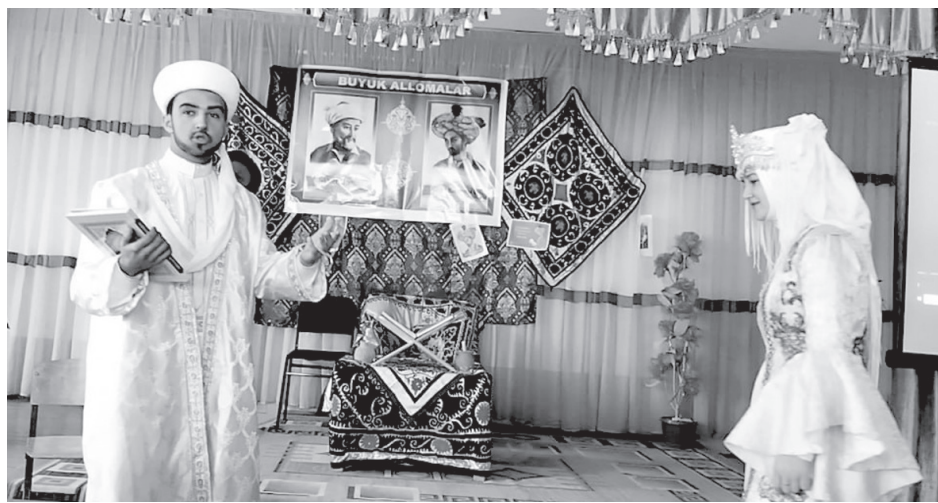
Мактаб директори Р. Раҳимқулов мазкур ўқувчилардан бир гуруҳи шундан бир неча кун олдин Кенас маҳалласида улуғ Алишер Навоий ҳайкали қошида ўтказилган тадбирда иштирок этишганлиги ҳақида сўзлаб берди. Шу ўқувчилардан баъзилари, шу либосларда!

Табиийлик, мумкин қадар ҳақиқийга яқинлик керакли вақтларда муҳим ўрин тутди. Ижтимоий тармоқлардан ўқидим. Бир киши ёзпти, машҳур “Иван Васильевич ўз касбини ўзгартиради” кинокомедиясида Шоҳ саройидаги мусиқачилардан бири ролини ижро этган экан. Унинг ёзишича, режиссёр Гайдай кўриниш ва ҳолатларнинг мумкин қадар ҳақиқийга яқинлигига алоҳида эътибор қаратган,

“шоҳнинг тановули” учун дастурхонга қўйилган барча ноз-неъматлар ҳақиқий экан. Ҳаттоки ўша “ок икра”, “қора икра”ларгача! Аммо актёрнинг эслашича, кинога суратга олиш жуда оғир ва давомли жараён эканлиги боис машҳур режиссёр ўша чинакам егуликларни қандайдир кимёвий модда қўшиб, еб бўлмайдиган қилиб қўйган экан...

Ниманингдир уддасидан чиқиш билан кўзга ташланишга интилиш, бу оддийгина инсоний ҳиссиёт, ўқувчи ёшлар таълим тарбиясида эса муҳим ўрин тутди. Бирор тадбирда бирор рол ижро этишга тайёрланиш жараёнида ўқувчи йигит ёки қиз ўзининг нималарга қодир эканлигини яққолроқ англаш кечинмаларини бошдан кечириди.

Шу ўринда ёшлик чоғларимдан бир лавҳа ёдимга тушди. Бир дўстимизнинг уйидаги даврада ўтиришимиз чўзилди. Бир неча соат ичида ҳаво ўзгариб, нисбатан совуқ тушган. Ташқарига чиқиш учун турсам, уй эгаси, уйланган дўсти-

миз ўзининг куёвлик тўнини кийдириб қўйди, шамоллаб қолмаслигим учун. Ҳали уйланмаган вақтларим эди. Бироз хижолат торггандай бўлдим. Бироқ кўнглим аллақандай тушунарсиз, лекин илик, ёқимли ҳислар билан тўлган эди...

Ўқувчи қизча ёки йигитча мактабдаги байрам тадбирига келинлик ёки куёвлик либосларида қатнашса, шу ҳақда ўйлаб кўришга ҳаракат қилинг, қандай кайфиятларда бўлади? Бир вақт келиб, унинг ўзи ҳам ҳақиқий келинчак ёки куёв бўлишига тасаввур қилиш қувончи...

Шиддатли замонада яшаймиз. Информациялар оқими ниҳоятда кўп. Телефон ҳаммани асир қилган, аммо бунга қарши қандай чора кўришни билолмаяпмиз. Лекин бошқа олис мамлакатларда яшовчи халқлардан фарқли ўлароқ йўқотиб улгурмаган яхши нарсаларимиз ҳам кўп. Жумладан, Оила қадрияти! Бир қанча ривожланган мамлакатларнинг халқлари орасида оилага эътибор тобора сусайиб, йўқ бўлиб кетишга юз тутмоқда. Ёшлар уйланиш ёки турмушга чиқишни хошлашмайди. Мақсад аввало ўқиш, иш, “карьер”, яъни бирон бир амалга мишиш. Моддий жиҳатдан ўзини тўлиқ таъминлаш, уй жой. Уйланиш, турмушга чиқишлардан ажрашишлар сони кўпайиб борапти. Оила қурган эсада, фарзанд кўришни мумкин қадар кейинга суришади ёки умуман хохлашмайди. Ёлғиз ҳолда яшовчилар эса сон-саноксиз. Аҳоли эса тобора “қаримокда”. Қариялар кўп, ёшлар кам. Туғилиш кўрсаткичлари кўп йиллардан буён тобора камайиб

бормоқда. Бизнинг халқимиз ҳаётида эса бош мақсад ва йўналиш Оила Бахти ҳисобланади. Яхшироқ даромад топиш илинжида олис юртларга кетаётган ҳамюртларимиз ҳам асосан оила, бола-чақа ғамини еб шундай қилишмоқда.

Мактаб таълим тарбиясида ўқувчиларни келгусидаги мустақил, жумладан оилавий ҳаётга ҳам тайёрлаш муҳим ўрин тутди. Қизлар алла айтиш, эртақлар сўзлаб беришни ўрганишлари керак, қабилдаги хоҳишлар асосли эканлигини инobatга олсак, гоҳ гоҳида

уларнинг миллий либослар кийиб кўриш имкониятидан ҳам бебаҳра қолдирмаслик керак.

Газетадаги мазкур мақолада кўтарилган бош муаммо гигиена масаласи. Таълим-тарбия маскани бўлмиш билим даргоҳи бундай вазиятларда шу ерда ўқитилган биология фани бўлимларидан бири бўлмиш шу гигиена бўйича тегишли эслатмаларини беришни унутмаслиги лозим, холос. Кейин эса, мактаб раҳбарияти томонидан ўтказилажак ҳар бир тадбир бўйича масъуллар тайинланади. Улар масаланинг шу жиҳатларига ҳам эътибор қаратишлари лозим.

Аммо тадбирларнинг мазмунли ва қизиқарли олиб борилишига асос бўладиган “бошқача кийиш” тақиқланадиган бўлса, улар иштирокчиларининг қизиқишлари сусайиши мумкинлигини инobatга олиш лозим, деб ўйлайман.

Ўқувчи қиз опасининг ёки холасининг ёки тоғасининг куёвлик либосини кийган ҳолда тадбирларга қатнашишининг ҳеч бир айб жойи йўқ. Аммо ҳар қандай хатти-ҳаракатнинг ҳам маълум меъёри бўлишини унутмаслик зарур. Қизгина эркак либосида рақс тушса, кўрганлар салгина кулиб қўйишлари мумкин, холос. Аммо айрим йигитларнинг тадбирларда келинчак либосларидаги чиқишларга ружў қўйиши қораланиб, ижтимоий тармоқларда шу қабиллар “куёвчак” деб номланиб, қаттиқ танқид остига олинди.

Менимча, ўқувчи қизлар, ўғил, йигитларнинг ҳам мактаб тадбирларида миллий либослар билан қатнашишларига ижобий муносабатда бўлиш лозим. Уларнинг ўтказилишига масъул тайинланган устозлар эса мазкур мақолада қаламга олинган гигиена ва ўзаро муносабатларга алоқадор айрим муаммоларнинг олдини олиш чораларини эътиборда тутишлари лозим бўлади.

Ҳусниддин ФАЙЁЗОВ.
Ўзбекистон журналистлар
уюшмаси аъзоси.

Туркистон халқларининг миллий озодлиги учун кураши тарихимизнинг атайлаб бузиб кўрсатилган, сохталаштирилган, ОАВ орқали нотўғри талқин этилган даври эди. Хусусан 1918-1924 йилларда совет ҳокимиятига қарши олиб борилган курашларнинг моҳияти, мақсади, тарихий аҳамияти бузиб кўрсатилди. Мустабид тузум мафкурачилари бунда матбуот кучидан самарали фойдаланиб, тарихий ҳақиқатни сохталаштиришга уринишди.

Тилга олинаётган даврда тадқиқотимиз учун муҳим жиҳатлардан бири ҳарбий журналистика билан боғлиқ масала ҳисобланади. Шўро тузumi Туркистонда шунчаки ҳарбий нашрлар чоп этишга эмас, уларни маҳаллий, хусусан байналмилал халқлар тилида ҳам чиқаришга эътибор қаратган. Нега, деган савол бизни ўйлантирди. Бунга аввало П.Агаповнинг мақоласидан ҳамда диссертация авторефератидан жавоб излашга уриндик. Мақолада бунга қуйидаги сабаблар келтириб ўтилган:

Туркистонда кизил армия ҳарбий қисмларини ташкил этиш ва мустаҳкамлаш;

туркистонлик жангчиларнинг сиёсий тарбиясини мустаҳкамлаш;

туркистонлик жангчиларни аксилинқилобий қуролли кучларни янчиб ташлашга сафарбар этиш.

Аммо бу тадқиқотдан саволимизга тўлиқ жавоб ололмадик. Хусусан, байналмилал ҳарбий газеталар чоп этилиши замирида қандайдир сиёсий, мафкуравий мақсад бормикин, деган тахмин билан изланишларни давом эттирдим.

Туркомиссия, Реввоенсовет фронти аъзолари, маҳаллий раҳбар ходимлар ҳамкорликда миллий ҳарбий матбуотни яратиш ва ғоявий-ташқилий жиҳатдан мустаҳкамлаш, байналмилал аскарлар, яъни турли миллат вакиллари учун нашрлар чиқаришга киришади. Турли миллат вакиллари деганда нима назарда тутилган, деган савол бизни қизиқтирди. Интернетда келтирилган маълумотга таянадиган бўлсак, Туркистонда 1918 йилнинг охирида кизил армия сафида биринчи жаҳон урушининг 2,5 мингдан ортиқ ҳарбий асирлари, яъни байналмилал жангчилари миллий озодлик ҳаракатига қарши муҳорабага кирган. И. Сологубовнинг “Иностранные коммунисты в Туркестане, 1918-1921 гг” китобида келтирилишича, 1919 йилнинг охирида Туркистондаги Қизил армия қисмларида 4 минг, ўлка халқ хўжалигида эса 22 мингга яқин байналмилалчилар фаолият олиб борган. Бу рақамларни яна бир манба билан солиштириб кўрдик. СССРнинг Марказий статистика бошқармаси ҳарбий статистика бўлими томонидан тайёрланган «Россия в первой мировой войне 1914—1918 гг. (в цифрах)» номи тўпламда бу хусусда маълумотлар учрайди. “Россия ички худудларидаги ҳарбий округлардаги хорижий ҳарбий асирлар сони” деб номланган 31-жадвалдан Туркистон билан боғлиқ маълумотларга эътибор қаратдик. Унда ёзилишича, Туркистонга келтирилган ҳарбий асирларнинг 1764 нафари офицер, 39521 нафари эса оддий аскар бўлган. Жами 41285 нафар ҳарбий асир Туркистонга олиб келинган. Ҳарбий асирлар орасидаги офицерларнинг 1714 нафари австриялик, 50 нафари германиялик, аскарларнинг эса 36006 нафари австриялик, 3515 нафари эса германиялик бўлган. Яъни

МАФКУРА МАДДОҲЛАРИНИНГ НАЙРАНГИ

Мустабидлар ҳарбий асирлар учун нега Туркистонда газета чиқаришган?

Туркистонга келтирилган ҳарбий асирларни Австрия ва Германия армиясига қарашли ҳарбий хизматчилар ташкил этган. Бунда турли миллат вакиллари бўлиши мумкинлигини ҳам инобатга олиш зарур. Масалан, Германия армиясига қарашли ҳарбий асирларнинг ҳаммаси ҳам немис миллатига мансуб бўлмаган. Қизиғи шундаки, жадвалда асирлар орасида Туркия ва Болгария армиясининг ҳарбий хизматчилари ҳам кўрсатиб ўтилган. Бироқ улардан биронтаси Туркистонга юборилмаган. Назаримда турк ва булғорларнинг Туркистон халқларига ҳайрихоҳлик билдириб, маҳаллий аҳоли билан бирлашиб, мустабидларнинг ўзига қарши чиқишидан ҳайиқишган. Жадвалдаги маълумотларда қайд этилишича, Туркистондаги Австрия ва Германия армиясига қарашли ҳарбий асир аскарларнинг 23587 нафари кишлок хўжалиги ишларига жалб этилади. И. Сологубовнинг маълумотлари билан қиёслайдиган бўлсак, 1919 йилга бориб ҳарбий асирлар сони бироз камайганини кўраемиз. Бунинг сабаблари сифатида турли омилларни, яъни 1917-1918 йилларда бошқа худудга кўчиш, ўзбошимчаллик билан Россияга кетиш, ярадорлик ва хасталиқдан вафот этиш кабиларни кўрсатиш мумкин. Натигада 1918 йилнинг ўрталарига келиб Туркистонда 32 минг, шу жумладан Тошкентда 11 мингга яқин ҳарбий асир қолади.

Октябрь тўнтаришидан кейин ҳарбий асирлар лагер режимидан озод қилинади. Уларнинг айримлари ҳатто хонадонларга кўчиб ўтишади. Туркистондаги совет ҳукумати бюджет билан боғлиқ муаммога қарамасдан ҳарбий асирларнинг яшаши ва озикланиши учун маблағ ажратишда давом этади. Бундан шўроларнинг кўзланган мақсади бор эдими? Хиёнат, алдов, зулм, истибод асосига қурилган тузум молиявий қийинчиликлар шароитида ҳарбий асирларнинг бошини нима учун силашга қарор қилди?

Тарихий ҳақиқатлар замирида бу

саволларга жавоб кўп. Масалан, айнан ҳарбий асирлар ёрдамида шўролар Туркистонда кўплаб қонли террорни амалга оширишади. “Ўзбекистоннинг янги тарихи” китобида келтирилишича, Туркистон мухториятини қонга ботиришда советлар дашноқлар билан бирга австро-венгер ҳарбий асирларидан ҳам фойдаланишади. 1917 йилнинг октябрь ойи охирида Тошкентда муваққат ҳукуматнинг Туркистон кўмитаси кўшинларига қарши курашда австро-венгер ҳарбий асирлари қўлланилади. Шу сабабли ҳам миллий озодлик ҳаракатини бостиришда ҳарбий асирларни кўпроқ кизил армия сафига киритиш, уларни урушга янада фаол сафарбар этиш бўй-

ва чақириш”. Мана шу даъватнинг ўзи ҳам ҳарбий асирларни урушга сафарбар этиш партиянинг олдида турган жиддий вазифа эканлигини кўрсатади. П.Агаповнинг ёзишича, Туркистон коммунистик партияси учинчи қурултойида ўлка хорижий коммунистлар кўмитаси ҳисобот бериб, “Свобода народов” газетасининг 18 та сони немис, 18 сони венгер тилларида чоп этилгани айтилади. Шунингдек, ҳар бири 2 минг нусхадан бўлган 6 та рисола ҳам нашр қилинади. Бу шўро ҳукумати собиқ ҳарбий асирларнинг ғоявий-сиёсий тарбияси йўлида, миясини мағзи пуч мафкураси билан тўлдириш йўлида матбуот орқали жиддий ҳаракат қилганидан далолат.

Яна бир қизиқ факт. Туркистон коммунистик партияси учинчи қурултойидан кейин “Свобода народов” газетаси бош муҳаррирлигига партия ходими, венгер Ф.Лоранд тайинланади. Бу шахс ҳақида қўшимча маълумотлар “Интернационалисты. Трудящиеся зарубежных стран - участники борьбы за власть советов” китобидан топилди. Маълумотга кўра 1918 йилнинг июлида Тошкентга Оренбург хорижий коммунистлар ташкилоти ва фронти коммунистлари И.Вайс, И. Зенфтлебер, Ф. Лоранд, И. Эленфи, И. Шварценберглар келишади. Улар хорижий ишчи ва деҳқон ташкилоти марказий ижроия кўмитаси топшириғи билан ҳаракат қиладилар. Яъни 1918 йилнинг августидан бошлаб Туркистондаги собиқ ҳарбий асирлар ўртасида қатор митинг, йиғилишлар ўтказиб, большевиклар сиёсатини кенг тарғиб этишади. Партия пролетариатнинг, камбағал деҳқонларнинг, биринчи навбатда хорижий коммунистлар манфаатининг ҳимоячиси эканлигини айтиб, ҳарбий асирларни инқилобий ҳаракатларга, хусусан фронтга фаол жалб этишга ҳаракат қилишган. Демак, Лоранддек ишончли кишисини ҳарбий нашр бош муҳаррирлигига қўйишдан мақсад ҳам ҳарбий асирларнинг онгини кўпроқ заҳарлаш бўлган. Ўзбекча қилиб айтганда, фитна санъатини пухта эгаллаган шўро мафкурачилари сочини ўздан чиқаради.

Келтирилган маълумотлардан англаш мумкинки, байналмилал халқлар тилида ҳарбий нашрлар чоп этиш орқали шўролар Туркистонда авж олган озодлик, эрк учун курашни бостиришда ҳарбий асирларни кизил армия сафига кўпроқ киритиш, уларни чиркин сиёсати ҳақ эканлигига ишонтириш йўлидан борди. Бу мустабид тузумнинг, коммунистик мафкура маддоҳларининг жирканч қиёфасини яна бир бор кўрсатади.

**Алижон САФАРОВ,
ЎзЖОКУ Ҳарбий ва спорт
журналистикаси кафедраси мудири,
филология фанлари бўйича
фалсафа доктори (PhD), доцент**

Эзгу мақсад йўлидаги “ҚАЛҚОН”

(Боши 1-саҳифада)

Синашта бўлмаганлар. Шунинг учун арзимас баҳоналар билан ўзаро жанжаллар чиқиб туради. Муштлашишгача боришади. Ҳаётнинг аччиқ-чучугини татимаган гўр ёшлар “ишқал” чиқариб қўйишади. Шунинг учун ҳам ота-оналар, яқинлар, ўқув юртининг устоз-мураббийлари ёшларнинг юриш-туришидан, ўқишдан доимо хабардор бўлишга ҳаракат қилишади. Шу ўринда Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар, Мудофаа, Ички ишлар, Ёшлар сиёсати ва спорт вазирликлари, Миллий гвардия каби ташкилотларнинг “Олий таълим муассасаларида “Қалқон” жамоатчилиги гуруҳларини ташкил этиш тўғрисида”ги қўшма қарори қабул қилинганлиги айтилганлиги айни муддао бўлди.

Ушбу ҳужжатга асосан университетларнинг ички низоми ишлаб чиқилган, низомга кўра, таълим муассасаларида, “Қалқон” жамоатчилиги гуруҳлари талаба-ёшлар ичидан саралаб олинди. Улар намунавий махсус кийим-бош ҳамда таълим муассасаси ректори томонидан тасдиқланган гувоҳномалар билан таъминланди. Уларнинг хизмат вазифалари, асосан, кеч соат 19:00 дан 22:00 га қадар ҳудуд профилактика инспекторлари билан биргаликда олиб борилади.

Гуруҳлар ётоқхоналар, олий таълим муассасалари ҳудудларида бўлиб, жамоат тартиби, хавфсизлик, жамиятда юриш-туриш ва ахлоқ-одоб, санитария ва экология, ёнғин ва ҳаракат хавфсизлиги қоидаларига ходимлар ва талабалар томонидан риоя қилин-

маган вазиятларда тегишли органлар билан биргаликда тушунтириш ишларини олиб боришади. Фуқаролардан тегишли ҳудудда содир этилаётган ҳар қандай ҳуқуқбузарликни тўхтатишни талаб қилиш, шунингдек, университет яқинида истиқомат қилувчи фуқаролар ўртасидаги турли низоларни баргараф этишда, ҳуқуқбузарлик содир этган шахсларни аниқлаш ва ушлашда, ўзининг ҳагги-ҳаракатлари билан ҳуқуқбузарлик содир этиш эҳтимоли бўлган шахслар билан ҳуқуқий-тарбиявий мазмундаги суҳбатлар ва қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда бошқа профилактик чора-тадбирларда бевосита иштирок этишда фаол бўлишлари зарур ҳисобланади.

Бугунги кунга қадар, Республикамининг 180 га яқин олий таълим муассасаларида “Қалқон” жамоатчилиги гуруҳлари ташкил этилган бўлиб, унда 2 минг 456 нафардан ортиқ талаба-ёшлар фаолият юритиб келмоқда. Шулардан 2 минг 136 нафари йигитлардан, 320 нафари эса қизлардан иборат. Айни пайтда гуруҳлар аъзолари сони ошиб бормоқда.

“Қалқон” жамоатчилиги гуруҳларининг фаолияти, ижтимоий тармоқларда саҳифаларида ёритилади. Ҳар бир патруллик хизмати аъзоси ўзининг навбатчилиги пайтида жойлардаги воқеалар, юзага келган муаммолар хусусида гуруҳ сардори ва навбатчилиги қисми ходимларига ўз вақтида хабар беради. Муаммоли вазият зудлик билан ўрганилиб, унинг сабаби аниқланади. Келиб чиқадиган ноҳуш ҳолатнинг олди олинади.

Амалга оширилаётган ишлар ўзи-

нинг ижобий самарасини берапти. Шу йилнинг бошида, аниқроғи, 11 январда Андижон Давлат педагогика институтининг “Қалқон” жамоатчилиги гуруҳи аъзолари Ўзбекистон Мудофаа вазирлигига қарашли 14014-ҳарбий қисмда “Халқ ва армия — бир тану бир жон” шиори остида ўтказилган очик эшиклар кунда иштирок этишди. Ватанпарвар аскарларимиз билан бўлган суҳбатлар талаба-ёшларда катта таассурот қолдирди.

Бухоро муҳандислик-технология институти “Қалқон” жамоатчилиги гуруҳининг фаол аъзолари Бухоро ви-

лояти ИИБнинг ташаккурномаси билан тақдирланишди.

Гулистон Давлат педагогика институти маъмурияти, институт ёшлар иттифоқи ва “Қалқон” жамоатчилиги гуруҳи ҳамкорлигида талаба-ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, миллий спорт ўйинларини кенг тарғиб қилиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси ҳузурида ташкил этилган Чавандозлар мактабига саёҳат уюштирилди. Саёҳат жараёнида ёшлар от спортининг келиб чиқиш тарихи, бугунги кунда умидли спортчилар томонидан жаҳон ареналарида эришилаётган ютуқлардан ҳамда ҳуқуқимиз томонидан от спортини оммалаштириш борасида амалга оширилаётган тизимли ишлардан воқиф бўлдилар. Спортчиларнинг машгулотлари билан яқиндан танишдилар.

Эндиликда Республика “Қалқон” жамоатчилиги гуруҳлари жиноятчилик ва қоидабузарликларни олдини олиш билан бирга ёшлар ўртасида “профилактик” таҳлилларни ҳам олиб боришади.

Бир сўз билан айтганда, жойлардаги “Қалқон” гуруҳининг жасур ва мард аъзолари амалга ошираётган осойишталик борасидаги амалий ишлар ота-оналар ва ўқув юртлири мутасаддиларининг хотиржамлигини таъминлаяпти. Зеро, кўнгил хотиржам бўлса, иш унуми ошади. Талаба-ёшларнинг ётоқхоналарда беҳавотир истиқомат қилишлари, ўз вақтида дарс тайёрлаш ва овқатланишлари, спорт машгулотлари ва бошқа тўғаракларда қатнашишлари, маданий дам олиш, маънавий-маърифий, ижодий давралардан баҳраманд бўлишлари имконияти янада кенгайди.

Анвармирзо ҚУДРАТОВ,
Республика “Қалқон”
жамоатчилиги гуруҳлари раҳбари,
Тошкент давлат иқтисодиёт
университети ректорининг
маслаҳатчиси.

ЖАМИЯТ

Муассислар:

Ўзбекистон
Республикаси
Экология, атроф-
муҳитни муҳофаза
қилиш ва иқлим
ўзгариши вазирлиги

Тадбиркорлар ва
ишбилармонлар
ҳаракати –
Ўзбекистон
Либерал-
демократик
партияси.

Ўзбекистон
Нодавлат нотижорат
ташкilotлари
миллий
ассоциацияси.

Ўзбекистон
Савдо-саноат
палатаси.

Бош муҳаррир
Мақсуд ЖОНИХОНОВ

Газета таҳририятнинг
компьютер бўлимида
саҳифаланди.
“Шарқ” нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
босмаҳонасида чоп этилди.

Манзил:
Буюк Турон кўчаси 41.
Буюртма рақами Г-310
Адади: 1015.
Пайшанба куни чиқади.
Қоғоз бичими А-3,
ҳажми 2 босма табоқ.
Баҳоси келишилган нарҳда.
Газета Ўзбекистон
матбуот ва ахборот
агентлигида
2006 йил 0010-рақам билан
рўйхатга олинган.

ISSN 2010-7722

Газетанинг полиграфик
жihatдан сифатли чоп
этилишига “Шарқ” нашриёт-
матбаа акциядорлик
компанияси масъул.

Тошкент шаҳри,
Чилонзор тумани,
Новза кўчаси, 14-уй
Маълумот учун телефонлар:
98-111-48-29
99-994-70-52

Реклама ва эълонлар учун:
Электрон почта:
jamiyat@mail.uz
Газета индекси – 131
“ЖАМИЯТ”дан олинган
маълумотларда манба
сифатида газета номи
кўрсатилиши шарт.
Топширилган вақти: 20:00
1 2 3 4 5 6

Хоразм вилояти «Муҳаммад Охун бобо» жамоат бирлашмасига 2024 йил февраль ойида фуқаролардан хайрия сифатида 765 минг сўм маблағ келиб тушганини маълум қиламиз.

(Боши 1-саҳифада)

Нафосат, назокат, меҳр деган сўзларнинг асл мазмун-моҳияти даставвал, аёл сиймосида намоён бўлиши аниқ. Бир пайтлари Тўмарис монанд аёлларга хосу мос бўлган шижоат сўзи эндиликда улар фаолиятида ҳам бўй кўрсатаётгани сир эмас. Бугунги кунда ўзининг ақл-идроки, ғайрат-шижоати ҳамда тадбиркорлиги билан алоҳида ажралиб турадиган фаол, фидойи, юртпарвар аёлларимиздан бири Мухлиса Ақоидиновадир.

У қадимги Шош шаҳрининг Қоратош маҳалласида яшаб ўтган улуғ зот Аҳмад маҳдум Қоратошийнинг шажарасидан маърифатпарвар инсон Ақоидхоннинг набирасидир. Мухлисахон Мансурхон қизи ўз аجدодлари, авлодлари билан ғурурланибгина қолмай, балки уларнинг эл-юрт учун қилган хайрли ишларини абадийлаштириш, мангуликка муҳрлаш ишқи билан ёнадиган, ўз қобилиятини ана шу маърифий мақсадга йўналтира олган фидойи инсондир. Бугун қадим ва азим пойтахтимиздаги Қоратоший боболари ёққан маърифат чироғини яна қайтадан жамиятга нур таратишида, ёғду сочишида тинимсиз изланаётган Мухлисахоннинг ижтимоий ҳаётимиздаги ўрни эътиборга молик. У тилда ҳам, дилда ҳам бобокалонларини ёд этиб аждодлар чироғи ўчмасин дея диллик билан фаолият олиб бораётган зоти шарифалардандир. У бугунги кунда мамлакатнинг замонавий ишбилармон тадбиркорларидан бири сифатида ўз нуфузига эга.

Ўз ҳаёти давомида Мухлисахонга туртки бўлган, таъсир қилган омиллар ҳақида икки оғиз сўз.

Ўқчи даҳасида Олмазор яқинидаги мактабда ўқишни бошлаб, Бирлик мавзесидаги 197-ўрта мактабни тугатган. Мактабда адабиёт ва математика фанларига айрича меҳр билан қараган. Бири ҳисоб-китобни ўргатса, иккинчиси ҳис-туйғунни бахш этади. Ҳар бир инсоннинг шаклланишида ёшлиқдан олинган таълим ва педагогнинг роли баланд бўлишини, у бугунги кунда Президент эътироф этган «Нажот таълимда, нажот мактабда, нажот билимда» деган ўғитларнинг нечоғли аҳамиятли эканини яна бир қарра ҳис этмоқда. Тўғри, таълим олган таълим бера олади, тарбияланган одамгина тарбиялайди. Бу оддий ҳақиқат. Ўқувчининг бирон фанни севиши ва унга қизиқиши, меҳр қўйиши албатта, ўқувчининг педагогик маҳоратига боғлиқ. Мухлисахон айниқса, она тили ва адабиёт фанидан дарс берувчи устози Азиз Азимовни алоҳида ҳурмат билан эслади. Чунки, бадиий адабиётга бўлган меҳр нишини ўқувчилар қалбида уйғонишида Азиз Азимовнинг алоҳида ўрни бўлган. У ўқувчиларни адабиётнинг сирли оламига моҳирлик билан олиб кириш ва уларни мафтун қилиб қўйиш бобида унга етадигани бўлган эмас. Болалар қалбида орзу-умид чироқларини ёқишда, мусикага бўлган мухаббатини уйғотишда эса дутор наволарини эгаллашда дутор чалишни ўргатган Рихсивой домладан ҳам миннатдор.

Турли тўғаракларга қизиқувчан ўқишга эътибори юқори бўлгани учун ҳам мактабни қизил шаҳодатнома билан битказди. Ҳатто, унинг қобилиятини сезганлари ҳолда телевидениега ҳам тақлиф этишган. У бир қанча муддат

«Қўшиқларда қиз қалби» ва «Қизлар» давраси кўрсатувларига бошловчилик ҳам қилган. Ўша кўрсатувлардаги адабиёт, шеърят, мумтоз мерос ва газалхонликлар ҳақида марокли суҳбатлар уни 1985 йили Тошкентдаги Маданият институтига бошлаб борган.

Уни муваффақиятли тугатгач қизиқиш доираси кенгайгани боис Халқ хўжалиги институтида таҳсил олади. Унинг сиёсий иродаси, дунёқараши кенг бўлгани учун сиёсий жараёнда ҳам фаол бўлишга интилди. 1999 йилда шаҳар кенгаши депутати вазифасида фаолият олиб бориб ўз сайловчиларининг эҳтиёжларини қондириш, муаммоларини ечиш бобида жонбозлик кўрсатди. Шунингдек, Ўзбекистон либерал демокра-

ҲИММАТ ЗАМИРИДАГИ ҲИҚМАТ

тик партиясининг тузилиши жараёнида ташаббускорлардан бири сифатида ўз фикр-мулоҳазалари билан фаол қатнашди. 2017 йилгача ЎзЛиДеп раҳбариятининг фаолларидан бири сифатида иш олиб борди.

Адабиёт ва санъатни ардоқлаш, чинакам ижодкорларнинг кадрига етиш уларнинг жон томири ва қон томирига сингишиб кетган. Ҳозирда ҳам ўзбек ва рус шеърятининг йирик намоёндаларини ёдда ўқиб туради. Шеърятга меҳр ҳам аслида боболари қонида бўлгани аниқ. Аҳмад Маҳдум Қоратошийнинг ҳам назмга таъби юқори бўлгани, ўзи ҳам ижод қилгани хусусида маълумотлар бор. Улар қолдирган маънавий меросни топиш, тарихини ёритиш умидида Мухлисахон ҳамон ҳаракатда. Шунини эътироф этиш керакки, изланишлар жараёнида улардан айримларигина топишган.

Собиқ Ҳамза туманида маданий оқартув бўлимида маданий-маърифий соҳада фаолият юритган пайтларида тўғараклар ташкил этиб, тарихий жойларни ўрганишга қизикди. Аслида, унинг мурғак қалбида мозийга, улуғ зотлар қаламжоларига мухаббат уйғонишида, шубҳасизки, Мансурхон буванинг ўз кизчасини Шайх Ҳованд Тоҳур макбарасига ва бошқа зиёратгоҳларга олиб боргани ана шу меҳрнинг манбаи бўлса, ажаб эмас. Бу эса Арпаоя маҳалласидаги Аҳмад маҳдум Қоратоший хилхонаси ва унинг атрофини обод қилишга киришди. Кўримсиз паҳса девор ўрами ичкарасида жойлашган хилхонадаги тўртта қабр устига ердан баландроқ қилиб пишиқ ғиштдан кўтарилган даҳмалар атрофини тозалаб тартибга келтиради. Мухлисахон ҳар йили хилхонада ётган азизлар ҳақига Куръон тиловат қиллириб, хайру эҳсон беришни виждон амри, имон талаби деб билади.

Мана, эндиликда сиз Мухлисахоннинг аждодлар қадрияти ва маънавиятига меҳру мухаббатининг мухтасар тарихи ва манбаи билан ошно бўлдингиз.

Аждодлар ҳаёти ва ижодига бефарқ инсонда қадрият, миллий гурур, юрт қисмати ва эл тақдирига дахдорлик туйғуси бўлмайди. У тадбиркор, ишбилармон, сиёсатчи ва маърифатпарвар аёл сифатида бу масалаларда лоқайд эмас. Кўкка бўй чўзган осмонўпар бинолар «Тошкент сити»нинг кўркига кўрк қўшиб турар экан, улар оғушидаги мўъжаз қадамжо — Қоратошийлар сағанаси узукка қўйилган кўзу қошдек қалбларни қувонтириб кўзларни қувнатади, муҳими дилларга таскин бериб ажиб туйғуларга ошна этади.

Бугун обод қилинган қадамжо Мухлисахоннинг аждодларига бўлган ҳурмату эҳтиромнинг ифодаси десак, хато бўлмайди. Бугунги кунда эл-юрт-

каммал ва мўътабар манба Мухлисахон Мансурхон кизининг бобокалонларига эҳтироми ўрнида қўйилган хайкалдир десак, асло, хато бўлмайди.

Мухлисахон Мансуровнинг тадбиркорлик фаолияти диққатга сазовор. Президентимизнинг «Биз доимо изланиб, янгиликка интилиб яшайдиган тадбиркорларимизни, ўз ишига фидойи ва жонқуяр, ватанпарвар инсонлар деб биламиз ва уларни кадрлаймиз» деган фикрлари унга қанот бахш этгани рост. Жорий йилнинг «Ёшлар ва бизнесни қўллаб-қувватлаш йили» деб аталиши уларнинг фаолиятига руҳ ва мазмун бахш этди.

Унинг тўқимачиликка ихтисослашган компанияни бошқариш асносида ма-софавий таълим маркази ҳам очганлари ҳам эътиборга молик. Чунки аёлларни иш билан таъминлаш уларнинг оғирини энгил қилиш учун тикувчилик ва бошқа хунарлар бўйича ўқув марказининг бўлиши мақсадга мувофиқ. Ўз маҳсулотини экспорт қилишни ният қилган ҳар қандай тадбиркор ишлаб чиқарган маҳсулотининг сифатли бўлишини ўйлайди. Бунинг учун эса мутахассис керак. Ишга қабул қилинганларга хунар ўргатиш ва уларнинг малакасини ошириш бир томондан, тажрибали мутахассисларни етказиб чиқишга, иккинчи томондан эса, маҳсулотнинг сифатли, экспортбоп бўлишига имкон туғдиради. Айни кунларда хунар ўрганиб ҳаётда ўз ўрнини топиб рўзгор тебратаётган аёллар Мухлисахондан мамнун.

«30 йиллик тадбиркорман, шу соҳани танлашни, бизнесмен бўлишни орзу қилган ёшларга ўз билим ва тажрибамни аямайман ва бу ишдан ўзим ҳузур топаман», – дейди Мухлисахон.

У 2016 йилда тўқимачилик бўйича тадбиркорликни йўлга қўйган бўлса, анча натижаларга эришди. Ишни 15 киши билан бошлаб бугунги кунда 300 дан зиёд хизматчи иш олиб бораётгани, компаниянинг айланмаси ойига тахминан беш юз минг доллар, йилига эса 6,5 миллион долларни ташкил қилгани бунинг ёрқин далилидир.

Тадбиркорлик соҳасидаги меҳнатларининг самараси сифатида 2022 йили «Фаол тадбиркор» кўкрак нишони соҳибаси бўлганини у ғурур ва миннатдорлик билан эслади. Шунингдек, тадбиркорлик ва бизнесни ривожлантириш учун Ўзбекистонда барча шароитлар яратилганини мамнунлик билан таъкидлади.

Иккита фарзанд, тўртта неваранинг эҳтиромида бўлиб келаётган, маърифат нуруни таратишни қалб амри деб билган ғайрату шижоат бобида Тўмарису Бибихонимларни беихтиёр ёдга соладиган Мухлисахон Мансурхон қизи диний ва дунёвий маърифатнинг оқила ва солиҳа аёллари бўлган ушбу зоти шарифаларнинг илму амалларига ҳавас қилади, улар тарихини мутолаа этишдан асло чарчамайди.

Раҳимбой ЖУМАНИЕЗОВ
Профессор, Нотиклик санъати академиясининг раҳбари, Халқаро «Антик дунё» ва «Турон» фанлар академияларининг академиги, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси